

o, elbiseyi karışladı, karışla ölçtü".
Başkası da böyledir; (قَرَشَارُ - قَرَشَامَاق)
karşar - karşamak).

قُرْشَادِي kurşadı: "أَلْ قَفْتَانُ قُرْشَادِي" ol kaftan kur-
şadı = o, elbisenin kuşağını bağladı",
(قُرْشَارُ - قُرْشَامَاق) kurşar - kurşamak).

قُغْشَادِي kogşadı: "قَعِغْ نَانِكُ قُغْشَادِي" katıg neng kog-
şadı = sert nesne kogşadı, gevşedi",
(قُغْشَارُ - قُغْشَامَاق) kogşar - kogşamak).

كُوشَادِي kowşadı: "أَرَأْفِي قُوشَادِي" er oknu kowşadı = adam
okunu koğuş ağacı daliyle cilâladı".
(كُوشَارُ - قُوشَامَاق) kowşar - kowşamak).

غ ile dahi lügattir.

كُوشَادِي kewşedi: "تَوَاتُ كُوشَادِي" tewi ot kewşedi = de-
ve ot ile geviş getirdi", "قُرْجُ نَانِكُ كُوشَادِي"
kurç neng kewşedi = katı şey gevşe-
di", (كُوشَارُ - كُوشَامَاق) kewşer - kewşe-
mek). "كُوشَكُ أَمَالِكُ" kewšem etmek = ma-
yalı, güzel, iyi pişmiş semirtici ek-
mek" [+].

تَسْغَادِي tasgadı: "أَلْ أَنْتَسْغَادِي" ol anı tasga-
dı = o, onu tokatladı", (تَسْغَامَاق).

[+] Burada arapça ibareyi olduğu gibi alıyorum: وَبِهِ سُمِّيَ الْخَبْزُ الْخَمِيرُ
بِالْحَبِّ الْمَسْمُونِ bu ibaredeki son kelime benim anlayışına
göre ismi mefûl sıygasıyla الْمَسْمُونِ olacaktır. Çünkü bu şek-
le göre anlam mayalı, güzel, iyi pişmiş yağlı ekmek demek
olur. Çünkü ayrıca özenilerek pişirilen bu çeşit ekmeklere
yağ konur. Şu hale göre anlam "semirtici" değil, "yağlı"
olmalıdır. B. A.

tasgar - tasgamak).

سَتْغَادِي satgadı: "أَلْ أَنْكَ بَيْنَ سَتْغَادِي" ol anıñ boynın
satgadı = o, onun boynunu çıñnedi",
"بِيرْ يُولْ بِيرِكْ سَتْغَادِي" bir yol biriğ
satgadı = bir yol bir yola çatıldı",
(güneyden gelen yol batıdan gelen yol
ile çatıştı, sataştı), "أَلْ بِيرْمِنِي سَتْغَادِي"
alım bərimni satgadı = o, alacağını
vereceği ile ödeşti, karşıladı", (سَتْغَارُ-
ساتگار - satgar - satgamak). Şu beyitte

dahi gelmiştir :

أَزْ نَتِي كُنْدُ وَرِي لِكِنْ جَارُ
كَمِنِي قَلْبِي سَتْغَارُ كَوْجِي كَقَارُ

Ajun tünü künüzi yəlkin keçer

Kimni kalı satgasa küçin kewer

"Açının gecesi, gündüzü komuk olarak
geçer, kimin üzerine uğrasa onun kuv-
vetini gevşetir".

(Zamanın günleri ve geceleri misafir
olarak geçer; o, bir kimsenin üzerine
uğrasa, basıp geçse onu zayıflatır).

Bu kelime yol ve borç hususlarında
Oğuzcadır.

سِتْغَادِي sitgadı: "أَلْ قُولِي سِتْغَادِي" ol kolın sitgadı =
o, kolunu sığadı", (سِتْغَارُ- سِتْغَامَاقُ),
sitgar - sitgamak).

بَدْغَادِي badgadı: "أَلْ أَنْكَ آذَاقِي بَدْغَادِي" ol anıñ
adhakın badgadı = o, onun ayağını gü-
reşte yakaladı, gelme vurdu". Bu ke-

limeye çevirme ile "بَغْدَادِي bagdadı"
dahi denir, (بَدْغَارُ - بَدْغَامَقْ) badgar -
badgamak).

بُلْغَادِي bulgadı: "أَلْ سَوْفَعُ بُلْغَادِي" ol suwuğ bulgadı =
o, suyu bulandırdı", "أَلْ تُمَاجُ بُلْغَادِي"
ol tutmağ bulgadı = o, tenceredeki tut-
mağı bulandırdı, karıştırdı". Başkası
da böyledir. Bulamağ ve bulamağa ben-
zer şeyleri altı üstü iyice pişmesi i-
çin karıştırmak ve kımıldatmak dahi
böyledir. "أَلْ أَرَانِيْ كَنْكَلْنُ بُلْغَادِي" ol er a-
nınğ könglin bulgadı = o adam onu kız-
dırdı". Aslı, tab'a uygun gelmiyen ye-
meği yemekten insanın gönlü bulanması
ve kusayazmasıdır. (بُلْغَارُ - بُلْغَامَقْ)
bulgar - bulgamak).

[+] بُلْغَادِي tolgadı: "كِيْزِيْنُ بُلْغَادِي" kız yinçü tolgadı =
kız incili küpe takındı". Başka-
sı da böyledir, "أَلْ يُونُكُ بُلْغَادِي" ol yünğ
tolgadı = o, yün sümeğini doladı",
"أَنِيْ كَرْنِيْ بُلْغَادِي" anınğ karnı tolgadı =
onun karnı ağırdan ve bunun gibi
şeylerden buruldu", (بُلْغَارُ - بُلْغَامَقْ)
tolgar - tolgamak).

[+] Gerek yazma ve gerek basma nüshalarda بُلْغَادِي kelimesi
بُلْغَادِي şeklinde çıkmıştır; ilk harfi noktasız olup bir
üstün hareke vardır. Yazma nüshaya dikkat edilecek olursa
harfin üzerine sonradan çok zayıf bir mürekeple iki nokta
konulmuştur. Bundan başka bu harfin üstün harekesi yanlış-
tır. Bu, düzeltilmemiş, biz düzelttik ve "بُلْغَادِي tolgadı"
şeklinde aldık. Bk.Dv.II,230. B. A.

قَرَغَادِي kargadı: "Tengri anı kargadı =
Tanrı onu lânetledi", (قَرَغَار - قَرَغَامَق)
kargar - kargamak).

قُرْغَادِي kurgadı: "yer kurgadı = yer
yağmurun azlığından kurudu", (قَرَغَار -
قَرَغَامَق kurgar - kurgamak).

قِرْغَادِي kızgadı: "Beg anı kızgadı =
Bey onu uzaklaştırdı, ona sert bu-
lundu, kakıdı", (قِرْغَامَق - قِرْغَار)
kızgar - kızgamak). Görmez misin,
Türkler Tanrının lânetiyle bir kulun
bir kulu koğması arasını nasıl ayırt
etmişlerdir. Öbür kelimeyi üstün, bu
kelimeyi esre kılmışlardır [+].

قَرْوَادِي karvadı: "ol karangkuda
karvadı = o, karanlıkta ararken e-
liyle bir şeye dokundu", (قَرْوَار -
قَرْوَارِق karwar - karwamak). Yukarıda
söylediğimiz gibi yumşak ق و a
çevirmek caiz olan her yerde "قَرْوَادِي"
karvadı" dahi denir.

[+] Gerek yazma ve gerek basma nüshalarda geçen "قَرَغَادِي، قَرَغَار" "قَرَغَادِي kızgadı - kızgar - kızgamak" şekli yanlıştır. Bize kalırsa "قَرَغَامَق، قَرَغَار، قَرَغَامَق" "قَرَغَادِي kurgadı - kurgar - kurgamak" fiili ile "قَرَغَامَق" kargamak" fiili arasındaki farkın üstün ve esre- den ibaret olduğunu söylemektedir. Halbuki ikinci fiil ز harfi ile yazılmıştır. Bunun doğru olması lazım gelseydi fark yalnız harekeden ibaret olmayıp harflerin de ayrı ayrı farklar vücade getirmesi lazımdı. Kaşgarlı böyle bir şeyden bahsetmiyor. Şu halde doğru olan bizim görüşümüzdür. Nitekim Dv. II, 231, 5 te bulunan "kurgadı" kelimesi bize tanıklık etmektedir. B. A.

تلگادی telgedi [+]: "أل آتاسین بُلغادی" ol atasın bulgadı = o, babasını sıktı, canını sıktı", "تلگادی telgedi" kelimesi yalnız söylenmez, "بُلغادی bulgadı" kelimesiyle beraber söylenir, (تلگادُ - تلگادُ telger - telgemek).

بتلادی batladı: "أل بوزنی بتلادی" ol bözni batladı = o, bezi mayalı bir tortu ile tortuladı, bezi kolaladı", (بتلاماق - بتلاماق batlar - batlamak).

butladı: "یت ارک بتلادی" it erig butladı = köpek adamı budundan ısırıldı". Bir adam başka bir adamın buduna vurursa yine böyle denir, (بتلاماق - بتلاماق butlar - butlamak).

bitledi: "ار بیت بتلادی" er bit bitledi = adam bit aradı", (بتلاماق - بتلاماق bitler - bitlemek).

bozladı: "تیر بزلادی" titir bozladı = dişi deve bozladı, bağırdı". Başkası da böyledir, (بزلاد - بزلاد bozlar - bozlamak).

başladı: "ارایش بشلادی" er iş başladı = a-

[+] Gerek yazma ve gerek basma nüshalarda "بُلغادی bulgadı" kelimesi yalnız başına kullanılmış ise de sözün gelişinden anlaşıldığına göre "تلگادی bulgadı telgedi" diye iki fiilin bir arada kullanılması gerektir. Nasılsa metinde böyle yapılmamıştır. Fakat yine metinde "telgedi" kelimesinin yalnız kullanılmıyacağı söylenmektedir. B. A.

ال يول باشلادی", " dam işe bağladı", " ol yol bağladı = o, yol gösterdi, kılavuzluk etti", " ال سو باشلادی", " ol su bağladı = o, askerin önünden gitti", (o, askere komutanlık etti), (باشلار - باشلاماق).

باشلادی bagladı: " ال اتنک باشلادی" ol otunğ bağladı = o, odun bağladı". Başkası da böyledir, (باشلار - باشلاماق) baglar - bağlamak).

باشلادی bogladı: " ال تون باشلادی" ol ton bogladı = o elbise bogladı, bohçaladı", (باشلار - باشلاماق) boglar - boglamak). Türkler elbiseyi boglamakla başka bir şey bağlamak arasını ayırmışlardır. Bağlamakta ب harfi üstün, boglamakta östredir.

باشلادی bokladı: " ال یلوق باشلادی" yılkı bokladı = hayvan pisledi". Oğuzcadır. (باشلار - باشلاماق) boklar - boklamak).

باشلادی bekledi: " ال نانکر باشلادی" ol nengın bekledi = o, malını bekledi, gözetti", " ال قیغین باشلادی" ol kapugın bekledi = o, kapısını kapattı, peketti". Herhangi bir şey sıkıca bağlamırsa yine böyle denir, (باشلار - باشلاماق) bekler - beklemek).

باشلادی begledi: " ال انی باشلادی" ol anı begledi = o, onu bey saydı, ona bey dedi",